

URSULA K. LE GUINOVÁ
KRONIKY ZÁPADNÍHO
POBŘEŽÍ

DARY

1

Byl ztracený, když k nám přišel, a já se obávám, že stříbrné lžičky, které nám ukradl, ho nezachránily, když utekl a odešel do vysoko položených panství v horách. Přesto nám ten ztracený muž, ten uprchlík, nakonec ukázal cestu.

Gry mu říkala uprchlík. Když přišel, byla přesvědčená o tom, že spáchal něco strašného, někoho zavraždil nebo zradil, a teď utíkal před pomstou. Co jiného mohlo přivést Dolňáka sem, mezi nás?

„Nevědomost,“ řekl jsem. „Nic o nás neví. Nebojí se nás.“

„Říkal, že ho lidé dole varovali, aby mezi čarodějníky nechodil.“

„Jenže neví nic o darech,“ nedal jsem se. „Jsou to pro něho jenom řeči. Pověsti, lži...“

Oba jsme nepochybně měli pravdu. Emmon určitě utíkal, i když možná jen před zaslouženou pověstí zloděje, nebo před nudou, byl neposedný, nebojácný, zvědavý a bezvýznamný jako štěně, které běhá všude, kam je nos zavede. Když si dnes vybavím jeho přízvuk a obraty, vím, že pocházel z míst daleko na jihu, ještě za Algalandou, kde to, co se vyprávělo o Vysočině, nebylo víc než pověsti – staré báchorky o vzdálené zemi na severu, kde žijí v mrazivých horách zlí čarodějníci a dělají neuvěřitelné věci.

Kdyby uvěřil tomu, co mu v Danneru napovídali, nikdy by nahoru do Caspromantu nepřišel. Kdyby uvěřil nám, nikdy by se nevydal výš do hor. Měl velice rád příběhy, a tak poslouchal ty, které jsme mu vyprávěli, ale nevěřil jim. Byl to člověk z města, měl nějaké vzdělání a procestoval Nížiny. Znal svět. Kdo jsme pro něho byli, já a Gry? Co jsme mohli vědět, slepý chlapec a mrzutá dívka, šestnáctiletí, zabředlí do pověr a zanedbanosti bezútěšných usedlostí v kopcích, které jsme tak hrdě označovali za svá panství? Jak byl lenivý a vlídný, vybízel nás, abychom o svých mocných schopnostech mluvili, ale když nás pak poslouchal a viděl prostý, tvrdý život, který tu vedeme, těžkou chudobu, mrzáky a zaostalé farmáře, když viděl naši neznalost všeho, co se nachází mimo tyto tmavé kopce, určitě si říkal: To jistě, ti určitě mají mocné schopnosti, odrbaní fracci!

Gry a já jsme se báli, že když nás opustil, odešel do Geremantu. Je kruté si představit, že tam možná pořád je, sice živý, ale otrok, s nohama zkroucenýma jako vývrtky, obličejem zrudně deformovaným pro Erroyovo pobavení, nebo očima doopravdy oslepenýma, narozdíl od mých. Erroy by totiž jeho lehkomyšlnost a drzost nestrpěl ani hodinu.

Když si pustil jazyk na špacír, snažil jsem se, aby nepřišel otci na oči, ale jen proto, že Canoc byl popudlivý a měl špatnou náladu, ne proto, že bych se bál, že by svůj dar někdy použil bez dobrého důvodu. V každém případě si Emmona nebo kohokoli jiného skoro nevšímal. Od matčiny smrti se celá jeho mysl utápěla v zármutku, hněvu a zahořklosti. Choužil se nad svou bolestí, nad svou touhou po pomstě. Gry, která znala všechna hnízda na míle daleko, jednou viděla orla, jak vysedává na svých dvou stříbrných, groteskních mláďatech v hníždě nahoře na Stěně, když pastýř zabil samici, která pro ně lovila. Stejným způsobem vysedával a hladověl můj otec.

Pro Gry a mne byl Emmon poklad, zářící tvor, který přišel do našeho šera. Nasytil náš hlad. My jsme totiž také hladověli.

Nikdy nám o Nížinách moc nevyprávěl. Nějakým způsobem odpovídal na každou otázku, kterou jsem mu položil, ale často odpovídal žertovně, vyhýbavě nebo jenom mlhavě. V jeho minulém životě pravděpodobně bylo mnoho věcí, které jsme neměli vědět, a navíc stejně nebyl tak bystrý pozorovatel a dobrý zpravodaj, jako byla Gry, když mi zastupovala oči. Uměla tak přesně popsat, jak vypadá nový býček, jakou má namodralou srst, sukovité nohy a maličké, ochmýřené zárodky rohů, že to vyšlo skoro nastejno, jako bych ho viděl. Ale když jsem požádal Emmona, aby mi vyprávěl o městě Derrisova Voda, řekl jen, že to ani pořádné město není a trh tam nestojí za nic. Ale já jsem věděl, protože mi to řekla matka, že Derrisova Voda má vysoké červené domy a hluboké ulice, že od doků a kotvišť, kam připlouvají a odkud odplouvají lodě, vedou nahoru břidlicové schody a že je tam ptačí trh, rybí trh, trh s kořením, kadidlem a medem, trh se starým oblečením a trh s novým a velké hrnčířské trhy, na které se sjíždějí lidé z celého povodí řeky Trond, dokonce až od dalekých břehů oceánu.

Možná měl Emmon v Derrisově Vodě smůlu, když tam chtěl krást.

Nevím, co za tím bylo, ale raději se ptal on nás a pohodlně seděl, aby nás mohl klidně poslouchat – především mne. Já jsem byl odjakživa upovídaný, když jsem měl posluchače. Gry měla zažitý zvyk mlčet a všímat si, ale Emmon ji dokázal rozpovídat.

Pochybuji, že věděl, jaké měl štěstí, když našel nás dva, ale vážil si toho, že jsme ho přijali a přes nevlídnou, deštivou zimu mu dopřávali pohodlí. Litoval nás. Nepochybně se nudil. Byl zvědavý.

„Co tak hrozného dělá vlastně ten chlapík nahoře v Geremantu?“ zeptal se třeba a dal do hlasu právě tolik skepse, abych se ho pokusil přesvědčit, seč budu moci, že to, co říkám, je pravda. Jenže o těchto věcech

se příliš nemluvílo, dokonce ani mezi lidmi nadanými darem. Jako by bylo nepřírozené mluvit o nich nahlas.

„Daru toho rodu se říká kroucení,“ promluvil jsem nakonec.

„Kroucení? To má být nějaký tanec?“

„Ne.“ Slova se těžko hledala a těžko vyslovovala. „Kroucení lidí.“

„Jako že se musejí otáčet?“

„Ne. Jejich rukou, nohou. Krků. Těl.“ Když jsem o tom mluvil, byl jsem tak neklidný, že jsem se sám trochu zkroutil. „Viděl jsi starého Gonnena, toho dřevorubce nahoře nad Pahrbkem. Včera jsme jeli po vozové cestě kolem něho. Gry ti řekla, kdo to je.“

„Byl celý ohnutý jako louskáček na ořechy.“

„To mu udělal brantor Erroy.“

„Tak ho pokřivil? Za co?“

„Jako trest. Brantor řekl, že mu chodil sbírat dříví do Gereského lesa.“ Po chvíli ticha Emmon řekl: „To s člověkem udělá revma.“

„Gonnen byl tenkrát mladý. „

„Takže ty sám si nepamatuješ, jak se to stalo.“

„Ne,“ přiznal jsem. Jeho povýšená nedůvěřivost mě rozčilovala. „Ale on si to pamatuje. A můj otec taky. Gonnen mu to řekl. Řekl, že v Geremantu vůbec nebyl, jenom kousek od hranice, v našich lesích. Brantor Erroy ho uviděl a zakřičel na něho. Gonnen dostal strach a dal se na útěk s nákladem dřeva na zádech. Upadl. Když se pokusil vstát, záda měl ohnutá a hrbatá, jak je má teď. Jeho žena řekla, že když se zkusí narovnat, řve bolestí.“

„A jak mu to ten brantor udělal?“

Emmon se to slovo naučil od nás, v Nížinách prý je nikdy neslyšel. Brantor je pán nebo paní panství, to znamená nejdůležitější a nejobdařenější člen rodu. Můj otec byl brantor Caspromantu. Gryina matka byla brantor Barreových z Roddamantu a její otec byl brantor Roddů z toho panství. My dva jsme byli jejich dědici, jejich neopeření orlíci.

Váhal jsem, jak Emmonovi na jeho otázku odpovědět. Jeho tón nebyl posměšný, ale nevěděl jsem, jestli bych měl o schopnostech daru vůbec něco říkat.

Nakonec mu odpověděla Gry. „Podíval se na něho,“ řekla tiše. V mé slepotě mi její hlas vždycky přinášel pocit lehkého vzduchu pohybujiícího se v listí stromu. „A ukázal na něho levou rukou nebo prstem, možná vyslovil jeho jméno. Pak řekl jedno, dvě slova nebo víc. A bylo to.“

„Jaká slova?“

Gry mlčela. Možná pokrčila rameny. „Dar Gereů není můj dar,“ řekla nakonec. „Neznáme jejich způsoby.“

„Způsoby?“

„To, jak dar působí.“

„Tak dobře, jak tedy působí váš dar, co dělá?“ zeptal se jí Emmon. Nedomníval si ji, byl celý zvědavý. „Souvisí to nějak s lovem?“

„Dar Barreových je volání,“ řekla Gry.

„Volání? Na co voláte?“

„Na zvířata.“

„Jeleny?“ Po každé otázce přišlo krátké ticho, dost dlouhé na přikývnutí. Představoval jsem si, jak vypadá Gryina tvář, pozorná ale uzavřená, když tak přikyvuje. „Zajíce?... Divoká prasata?... Medvědy?... Dobře, když přivoláte medvěda a on přijde, co uděláte potom?“

„Lovci ho zabijí.“ Odmlčela se a pak dodala: „Já nevolám pro lov.“

Když to řekla, její hlas nebyl vítr ve větvích, ale vítr na kameni.

Náš přítel určitě nepochopil, jak to myslí, ale z jejího tónu ho možná trochu zamrazilo. Přestal mluvit na ni, ale otočil se ke mně. „A ty, Orreku, tvůj dar je...?“

„Stejný jako otcův,“ řekl jsem. „Daru Casprů se říká ničení. A nic ti o něm neřeknu, Emmone. Nezlob se.“

„To ty musíš omluvit mou netaktnost, Orreku,“ promluvil Emmon po krátkém užaslém mlčení a jeho hlas byl tak vřelý, měl v sobě tolik zdvořilosti a jemnosti z Nízin, jako míval matčin, že mě pod klapkami, které mi zakrývaly oči, zasvědily slzy.

On nebo Gry rozdělali oheň. Jeho teplo se mi znovu rozlilo kolem nohou, velice příjemně. Seděli jsme u velkého krbu v caspromantském kamenném domě, v jižním rohu, kde jsou sedátka zabudována hluboko do kamenů komínové strany. Byl studený večer na konci ledna. Vítr v komíně houkal jako velké sovy. Přadleny seděly na druhé straně krbu, kde bylo lepší světlo. Chvillemi si povídaly nebo zpívaly dlouhé, tiché, jednotvárné písně přadlen a my tři jsme ve svém koutku mluvili dál.

„Dobrá, a co ty ostatní?“ zeptal se Emmon. Byl nezdolný. „O těch bys mi nemohl něco říct? O ostatních brantorech, kteří jsou tady všude po horách ve svých kamenných věžích jako je tahle? Na svých panstvích... Jaké mají schopnosti? Jaké jsou jejich dary? Proč se jich ostatní bojí?“

Vždycky z toho vyčníval ten cípek polonedůvěry, který jsem nedokázal přejít bez povšimnutí. „Ženy z cordemantského rodu mají moc přivodit slepotu,“ řekl jsem, „nebo hluchotu nebo němost.“

„To je ale ohavné,“ řekl. Na chvíli jako by byl ohromený.

„Stejný dar mají i někteří cordemantští muži,“ doplnila Gry.

„Tvůj otec, Gry, brantor Roddamantu – má nějaký dar, nebo jej má jenom tvá matka?“

„Roddové mají dar nože,“ řekla.

„A ten umí...“

„Zarazit člověku do srdce čaronůž, podříznout mu jím hrdlo, zabít ho nebo ho jím podle libosti zmrzačit, pokud je na dohled.“

„Při všech jménech všech synů Chorma, to je hezký trik! Pěkný dar! Jsem rád, že jsi po matce.“

„Já taky,“ řekla Gry.

Pořád loudil a já jsem se nedokázal ubránit pocitu moci, který mi dávalo, že jsem mu o schopnostech svého lidu vyprávěl. A tak jsem mu řekl o rodu Olmů, kteří mohou zapálit oheň všude, kam se podívají a kam ukážou; o Callemech, kteří umějí stěhovat těžké věci slovem a gestem, dokonce budovy, a dokonce i kopce; a o rodu Morgů, kteří mají vnitřní zrak, takže vidí, co si člověk myslí – ale Gry řekla, že ve skutečnosti vidí nemoc nebo slabost, kterou v sobě člověk nosí. Shodli jsme se, že tak jako tak mohou být Morgové nepříjemní sousedé, i když ne nebezpeční, a proto se drží stranou, na chudých panstvích daleko v severních horských údolích, a nikdo o nich nic moc neví kromě toho, že chovají dobré koně.

Pak jsem mu řekl, co jsem slýchal celý život o rodech z velkých panství Helvarmantu, Tibromantu a Borremantu, o válečných náčelnících z Karantágů, vysoko na hoře severovýchodním směrem. Daru Helvarů se říkalo čištění a byl podobný daru mého rodu, proto jsem o něm nic víc neřekl. Darům Tibrů a Borreů se říkalo uzda a koště. Muž z Tibromantu mohl člověku vzít vlastní vůli a přinutit ho, aby udělal, co chce; to byla uzda. Anebo žena z Borremantu mohla člověka připravit o mysl a udělat z něj tupého idiota s prázdnou hlavou, neschopného mluvit; to bylo koště. A dělalo se to jako u všech takových schopností pohledem, gestem, slovem.

Pro nás však tyto schopnosti byly stejné povídačky jako pro Emmona. Tady na Vysočině žádný z těchto slavných rodů nebyl a brantoři z Karantágů se s námi, lidmi z dolních panství, nemíchali, i když čas od času podnikali nájezdy dolů z hory, aby nabrali otroky.

„A vy s nimi bojujete noží, ohní a ostatním,“ řekl Emmon. „Už chápu, proč žijete tak daleko od sebe...! A ti lidé na západ odsud, o kterých jste mluvili, z toho velkého panství, Drummant se jmenuje? Čím vás jejich brantor trápí? Chci to vědět, než ho potkám.“

Nepromluvil jsem. „Darem brantora Oggeho je pomalý zmar,“ řekla Gry.

Emmon se rozesmál. Nemohl vědět, že se tomu nemá smát.

„To je úplně nejhorší!“ prohlásil. „Beru zpátky, co jsem řekl o těch lidech s vnitřním zrakem, kteří umějí poznat, co tě souží. Koneckonců to může být docela užitečný dar.“

„Proti nájezdu ne,“ řekl jsem.

„Takže spolu pořád bojujete, vaše panství?“

„Samozřejmě.“

„O co?“

„Když nebojuješ, někdo tě ovládne a rozvrátí tvůj rod.“ Postavil jsem se k jeho nevědomosti poněkud povýšeně. „K tomu přece dary a schopnosti jsou – abys mohl ochránit své panství a zachovat čistotu svého rodu. Kdybychom se nedokázali ochránit, dar bychom ztratili. Přemohli by nás jiné rody a obyčejní lidé, nebo dokonce kallukové.“ Zarazil jsem se. Zastavilo mě to slovo na rtech, to pohrdavé označení pro Dolňáky, lidi z Nížin, lidi bez daru. Nikdy v životě jsem to slovo neřekl nahlas.

Moje matka byla kalluk. V Drummantu ji tak nazvali.

Slyšel jsem, jak Emmon rozhrabuje holí uhlíky. Po chvíli řekl. „Takže tyhle schopnosti, tyhle dary, se v rodině dědí, z otce na syna, jako třeba orlí nos?“

„A z matky na dceru,“ dodala Gry, protože já jsem neřekl nic.

„Takže se musíte všichni ženit a vdávat mezi sebou, abyste dar v rodině udrželi. Rozumím. Znamená to, že dar vymře, když nenajdete příbuzného, kterého byste si mohli vzít?“

„V Karrantágách to problém není,“ řekl jsem. „Půda je tam úrodnější a panství jsou bohatší, žije na nich víc lidí. Tamní brantor může mít na svém panství deset rodin ze svého rodu. Tady dole jsou rody malé. Dary slábnou, pokud je příliš mnoho sňatků mimo rod. Ale silné dary se dědí. Z matky na dceru, z otce na syna.“

„Takže tu svou fintu na zvířata jsi získala od své matky, brantorky“ – dal tomu slovu tvar ženského rodu, což znělo směšně – „a Orrec má svůj dar od brantora Canoka, a já už se na něj nebudu vyptávat. Ale mohl bys mi říct, Orreku, když teď víš, že se tě ptám jako přítel, narodil ses slepý? Nebo ti to udělali ti čarodějníci z Cordemantu, o kterých jsi mluvil, ze zášti, při sporu nebo při nájezdu?“

Nevěděl jsem, jak se z této otázky vyvléct a neměl jsem na ni žádnou poloviční odpověď.

„Ne,“ řekl jsem. „Otec se postaral o to, abych neviděl.“

„Tvůj otec! Tvůj otec tě oslepil?“

Přikývl jsem.

HLASY

CASPRŮV ZPĚV

Tak jako ve tmě zimní noci
oko hledá svit,
tak jako v poutech mrazivého chladu
srdce volá žár,
tak slepá a tak svázaná teď duše
k tobě křičí:
Naším světlem, ohněm, životem buď,
svobodo!

1

První, na co si jasně vzpomínám, je to, jak si psaním otevírám cestu do tajné místnosti.

Jsem tak malá, že musím natáhnout ruku vysoko, abych správně udělala symboly na stěny chodby. Stěnu pokrývá silná šedá omítka, která je rozpraskaná a místy se drolí, takže je vidět kameny. V chodbě je skoro tma. Je cítit hlínou a stářím a je v ní ticho. Já se ale nebojím; tam nikdy necítím strach. Natáhnou ruku nahoru a prstem, kterým píšu, udělám na správném místě známé pohyby. Udělám je ve vzduchu, povrchu omítky se ve skutečnosti nedotknu. Ve zdi se otevřou dveře a já jimi vejdu dovnitř.

Světlo v místnosti je jasné a klidné. Padá tam mnoha malými světlíky ze silného skla, zasazenými do vysokého stropu. Místnost je velice dlouhá, podél stěny ji lemují police a v nich jsou knihy. Je to moje místnost a znám ji odjakživa. Ista, Sosta a Gudit ji neznají. Dokonce ani nevědí, že tam je. Nikdy do těchto chodeb daleko v zadní části domu nechodí. Cestou sem musím projít kolem dveří správce cesty, který je však nemocný a chromý a nevychází ze svých pokojů. Tajná místnost je moje tajemství, místo, kde můžu být sama. Nikdo mě tam nehubuje, nikdo mě netrápí a já se nemám čeho bát.

V té vzpomínce tam nevejdu jednou, ale mnohokrát. Pamatuji si, jak obrovský mi tenkrát připadal stůl na čtení a jak vysoké byly police s knihami. Ráda jsem pod ten stůl lezla a stavěla si z knih zeď nebo úkryt. Hrála jsem si na to, že jsem medvědě v doupeti. Cítila jsem se tam bezpečně. Knihy jsem vždycky vrátila přesně tam, kam na policích patřily; to bylo důležité. Držela jsem se v té části místnosti, kde bylo víc světla, u dveří, které dveřmi nejsou. Neměla jsem ráda druhý konec, kde je čím dál větší tma a strop se snižuje. V duchu jsem tomu říkala stínový konec a skoro vždycky jsem se mu vyhýbala. Ale i strach ze stínového konce byl součástí mého tajemství, mého království samoty. A to království bylo moje až do dne, kdy mi bylo devět.

Sosta mě vyplísnila za nějakou hloupost, za kterou jsem nemohla, a když jsem na oplátku byla hrubá já na ni, řekla, že mám „ovčí chlupy“, což mě rozzuřilo. Udeřit jsem ji nemohla, protože měla delší ruce než já a mohla si mě udržet od těla, tak jsem ji kousla do ruky. Ista, její matka a moje druhá matka, mi vynadala a vlepila mi políček. Jak jsem byla vzteklá, utekla jsem do zadní části domu, do tmavé chodby, otevřela jsem dveře a vešla do tajné místnosti. Chtěla jsem tam zůstat tak dlouho,

až si Ista a Sosta budou myslet, že jsem utekla a někdo mě chytil jako otroka, takže se už nikdy nevrátím. Pak budou litovat, že mě nespravedlivě hubovaly, fackovaly a nadávaly mi. Vtrhla jsem do tajné místnosti celá rozehřátá, plná slz a hněvu – a tam, ve zvláštním jasném světle, které k té místnosti patřilo, stál správce cesty s knihou v rukou.

Také byl překvapený. Prudce ke mně došel a zvedl ruku, jako by mě chtěl uhdit. Stála jsem tam jako kámen. Nedokázala jsem se ani nadechnout.

Zarazil se. „Memer! Jak ses sem dostala?“

Podíval se na místo, kde jsou dveře, když jsou otevřené, ale samozřejmě tam nebylo nic než zeď.

Pořád jsem se nedokázala nadechnout ani promluvit.

„Nechal jsem otevřeno,“ řekl, i když tomu sám nevěřil.

Konečně jsem se zmožila na to, abych zašeptala: „Já vím, jak.“

Jeho obličej vyzařoval ohromení a úžas, ale po chvíli se změnil a on řekl: „Dekaló.“

Přikývla jsem.

Matka se jmenovala Dekaló Galvová.

Chtěla bych o ní vyprávět, ale nepamatuji si na ni. Nebo pamatuji, ale z těch vzpomínek nejdou udělat slova. Pamatuji si, jak mě někdo pevně držel a vyhazoval mě do vzduchu, pamatuji si příjemnou vůni v tmavé posteli, hrubou červenou látku, hlas, který neslyším, ale chybí jen velmi málo, abych ho uslyšela. Myslela jsem si tenkrát, že kdybych se dokázala nehýbat a poslouchala dost pozorně, uslyšela bych její hlas.

Matka byla Galvová původem i domem. Dělal hlavní hospodyně Sulteru Galvovi, ansulskému správci cesty, což bylo čestné a odpovědné postavení. V Ansulu tenkrát nebyli nevolníci ani otroci; byli jsme občané, majitelé domů, svobodní lidé. Moje matka Dekaló pod sebou měla všechny lidi, kteří v Galvamandu pracovali. Moje druhá matka Ista nám s oblibou vyprávěla, jak velká v těch dobách domácnost byla, na kolik lidí musela Dekaló dozírat. Samotná Ista měla každý den dva kuchtíky a tři pomocníky pro velké hostiny, když přijel na návštěvu někdo významný; v domě byly čtyři uklízečky, údržbář, štolba a pacholek ke koním a ve stáji osm koní, někteří jezdečtí a někteří tažní. V domě žilo hezkých pár příbuzných a starých lidí. Istina matka bydlela nahoře nad kuchyněmi, matka správce cesty bydlela v rektorských pokojích v patře. Samotný správce cesty neustále jezdil po ansulském pobřeží sem a tam, od města k městu, kde se setkával s jinými správci cesty. Někdy jezdil na koni, jindy ve voze s doprovodem. Na západním nádvorí bývala tenkrát

kovárna a vozka s poštovním poslíčkem bydleli v horním patře vozovny, neustále připraveni vyrazit se správcem cesty za jeho povinnostmi. „Ach, to bývalo všude ruchu a vzruchu,“ říkala Ista. „Za starých časů! Za starých dobrých časů!“

Když jsem běhala tichými chodbami kolem zpustlých místností, snažila jsem si představit ty časy, ty staré dobré časy. Když jsem zametala vchody, dělala jsem, že je chystám pro hosty, kteří jimi budou procházet v krásných šatech a střevících. Chodila jsem do rektorských pokojů a představovala jsem si, jak vypadaly, když byly čisté, vyhřáté a zařízené. Klekala jsem si na okenní sedátko, abych se mohla průzračným, malým oknem dívat přes střechy města k hoře.

Jméno Ansul, které nese město a celé pobřeží na sever od něj, znamená „s výhledem na Sul“ – velkou horu, poslední a nejvyšší z pěti štítů v Manvě, zemi na druhé straně úžiny. Z pobřeží a ze všech západních oken ve městě je nad vodou vidět bělostný Sul a mraky, které kolem sebe hromadí, jako by to byly jeho sny.

Věděla jsem, že městu se pro jeho univerzitu a knihovnu, pro jeho věže a arkádová nádvoří, pro jeho kanály, klenuté mosty a tisíce maličkých mramorových svatyní uličních bohů říkalo moudrý a krásný Ansul. Ale Ansul mého dětství bylo poražené město plné zbořenin, hladu a strachu.

Ansul byl kdysi protektorátem Sundramanu, jenže tato velká země byla zaměstnána bojem o své pohraničí s Loamanem a nedržela tam žádné jednotky, které by nás bránily. Ansul sice oplýval zbožím a obdělávanou půdou, ale dlouho nevedl žádnou válku. Naše dobře vyzbrojená obchodní flotila bránila pirátům z jihu, aby plenili pobřeží, a jelikož si Sundraman spojenectví s námi vynutil již dávno, neměli jsme na souši žádné nepřátele. Tak se stalo, že když nás napadla armáda Aldů, lidé z asudarských pouští, přehnal se přes ansulské kopce jako požár. Jejich vojsko vtrhlo do města a pustilo se do vraždění, drancování a znásilňování v ulicích. Moji matku Dekaló, jež se právě vracela z trhu, vojáci chytili, odvěkli a znásilnili. Potom na vojáky, kteří ji drželi, zaútočili občané a jí se v nastalém boji podařilo uprchnout a vrátit se do Galvamandu.

Obyvatelé mého města svedli s nájezdníky boj o každou ulici a vyhnali je. Armáda se utábořila před hradbami. Rok byl Ansul v obležení. V tom roce jsem se narodila já. Pak přitáhla z východních pouští další, větší armáda, zaútočila na město a dobyla je.

Kněží dovedli vojáky k tomuto domu, kterému říkali Dům démonů. Správce cesty odvěkli s sebou jako zajatce. Zabili všechny členy domác-

nosti, kteří se jim postavili na odpor, a staré lidi. Istě s matkou a dcerou se podařilo utéct a schovat se v domě u sousedů, ale matku správce cesty zabili a její tělo hodili do kanálu. Mladší ženy odvedli jako otrokyně pro vojáky. Moje matka tomuto osudu unikla tím, že se spolu se mnou schovala v tajné místnosti.

Tento příběh píšu právě tam.

Nevím, jak dlouho se tam ukrývala. Nějaké jídlo si určitě přinesla s sebou a voda tady je. Aldové dům prohledali a vyrabovali, spálili všechno, co hořelo. Vojáci a kněží se vraceli den za dnem, ničili jednotlivé místnosti, hledali knihy, lup nebo projevy démonů. Nakonec musela ven. Vyplížila se ze svého úkrytu v noci a spolu s dalšími ženami našla útočiště ve sklepení Cammandu. A dosáhla toho, že jsme ona a já zůstaly naživu, nevím kde a nevím jak, tak dlouho, až Aldové přestali plenit a ničit a usadili se jako vládcové města. Pak se vrátila do svého domu, do Galvamandu.

Všechny dřevěné přístavby byly spáleny, nábytek rozlámaný nebo rozkradený, dokonce i dřevěné podlahy místy vytrhané; hlavní část domu je však z kamene a má taškové střechy, ta příliš poškozena nebyla. Galvamand je sice největší budova ve městě, ale žádní Aldové v ní nechtěli bydlet, neboť se domnívali, že je plná démonů a zlých duchů. Dekaló se kousek po kousku, tak jak to bylo v její moci, podařilo dát věci znovu do pořádku. Ista se vrátila z úkrytu se svou dcerou Sostou a ukázal se také starý hrbatý údržbář Gudit. Byla to jejich domácnost a oni byli oddaní jí a jeden druhému. Měli tady své bohy, měli tady své předky, kteří jim sesílali sny, měli tady své požehnání.

Když minul rok, pustili z gandova vězení správce cesty. Aldové ho vyhodili na ulici nahého. Nemohl chodit, protože mu při mučení zpřeráželi nohy. Pokusil se odplazit Galvskou ulicí od radnice do Galvamandu. Obyvatelé města mu pomohli a odnesli ho sem, odnesli ho domů. Našel tam lidi ze své domácnosti, kteří se o něho mohli postarat.

Byli velice chudí. Všichni obyvatelé Ansulu byli chudí, sedření na kůži, nějak se protloukali. Správci cesty se v matčině péči začaly vracet síly. Ale v chladu a hladu třetí zimy po obležení města dostala Dekaló horkou nemoc. Lék, který by jí pomohl, nebyl. A tak zemřela.

Ista se prohlásila za mou druhou matku a ujala se mě. Má těžké ruce a prudkou povahu, mou matku však milovala a udělala pro mne to nejlepší. V časném věku jsem se naučila pomáhat s domácími pracemi a docela mě to bavilo. Správce cesty byl v těch letech po většinu doby nemocný, měl bolesti od zlomených končetin a mučení, která ho zmrzčila,

a já jsem byla pyšná, že mu mohu sloužit. Už když jsem byla velice malá, byl raději, když jsem mu posluhovala já než Sosta, která každou práci nesnášela a všechno rozlévala.

Věděla jsem, že jsem naživu zásluhou tajné místnosti, protože mne a matku zachránila před nepřáteli. Matka mi to určitě řekla a určitě mi ukázala, jak se dveře otevírají; nebo jsem viděla, jak to dělá, a zapamatovala jsem si to. Tak se to jevilo mně: viděla jsem tvary písmen psaných do vzduchu, i když jsem neviděla ruku, která je píše. Napodobovala jsem tyto tvary rukou, a tak jsem otevřela dveře a přišla sem. Myslela jsem, že jsem jediná, kdo tam chodí.

Tak to bylo až do dne, kdy jsem před sebou uviděla správce cesty. Stáli jsme a hleděli jeden na druhého, on s pěstí zdviženou k ráně.

Nechal ruku klesnout.

„Byla jsi tady už dřív?“ zeptal se.

Byla jsem dost vyděšená. Dokázala jsem jen přikývnout.

Nezlobil se – ruku zvedl proto, aby udeřil vetřelce, nepřítel, ne mě. Nikdy mi nedal najevo hněv nebo netrpělivost, dokonce ani když měl bolesti a já jsem byla nemotorná a hloupá. Bezvýhradně jsem mu věřila a nikdy předtím jsem se ho nebála, ale měla jsem z něho respekt. A v tuto chvíli byl silně rozrušený. Oči mu hořely, jako když odříkával Chvalozpěv Sampy ničitele. Byly černé, ale ten oheň do nich pronikl jako doutnání opálu do tmavé horniny. Upřeně se na mě díval.

„Víš někdo, že sem chodíš?“

Zavrtění hlavou.

„Řekla jsi někomu o této místnosti?“

Zavrtění hlavou.

„Víš, že o této místnosti nesmíš nikdy nikomu říct?“

Přikývnutí.

Čekal.

Poznala jsem, že to musím říct nahlas. Nadechla jsem se a řekla jsem: „Nikdy o této místnosti nikomu neřeknu. Buďte svědky mé přísahy, všichni bohové tohoto domu, všichni bohové tohoto města, duše mé matky a všechny duše, které pobývaly v Domě orákula.“

Při tom se znovu zatvářil překvapeně. Po chvíli ke mně došel a zvedl ruku, aby se svými prsty dotkl mých rtů. „Dověřuji, že tato přísaha byla učiněna s čistým srdcem,“ řekl, otočil se a sáhl na práh maličkého posvátného výklenku mezi policemi knih. A tak jsem udělala totéž. Potom mi zlehka položil ruku na rameno a ze své výšky se na mě podíval. „Kde ses naučila takovou přísahu?“

„Vymyslela jsem si ji,“ odpověděla jsem. „Pro chvíle, kdy přísahám, že budu vždycky nenávidět Aldy, vyženu je z Ansulu a všechny je zabiju, jestli budu moci.“

Když jsem mu to řekla, svou nejtajnější přísahu, přání mého srdce a slib, který jsem nikdy před nikým nevyslovila, propukla jsem v pláč – ne pláč zlosti, ale prudké, hrozné vzlyky, které jako by mě popadly a chtěly mě rozervat na kusy.

Správci cesty se nějakým způsobem podařilo pokleknout na zmrzačená kolena, aby mne mohl obejmout. Plakala jsem na jeho hrudi. Neříkal nic, ale držel mě v pevném objetí tak dlouho, až se mi konečně podařilo vzlyky zastavit.

V tu chvíli jsem byla tak unavená a tak jsem se styděla, že jsem se odvrátila, sedla jsem si na podlahu a přitiskla jsem obličej ke kolénům, abych ho schovala.

Slyšela jsem, jak se těžce zvedl a odkulhal na tmavý konec místnosti. Vrátil se s kapesníkem navlhčeným vodou z pramene, který tam ve tmě vytéká. Vložil mi mokrý hadřík do ruky a já jsem si ho přitiskla na svou rozpálenou, ubrečenou tvář. Bylo to moc příjemné a chladivé. Chvilí jsem si ho přidržela na očích a potom jsem si jím odrhla obličej.

„Velice se omlouvám, pane správce,“ řekla jsem. Styděla jsem se, že jsem mu způsobila starosti tím, že tam jsem, a svým pláčem. Z celého srdce jsem ho milovala a ctěla a chtěla jsem mu dokázat svou lásku tím, že mu budu pomáhat a sloužit, ne tím, že ho budu trápit a znepokojoval.

„Je hodně důvodů, proč plakat, Memer,“ řekl svým tichým hlasem. Podívala jsem se na něho a uviděla jsem, že také plakal, když jsem plakala já. Slzy lidem změň oči a ústa. Zastyděla jsem se, když jsem viděla, že jsem ho rozplakala, přesto to nějakým způsobem zmírnilo můj pocit zahanbení.

Po chvíli promluvil: „Toto je k tomu dobré místo.“

„Většinou tady nebrečím,“ řekla jsem.

„Ty většinou nebrečíš,“ odvětil.

Byla jsem pyšná, že si toho všiml.

„Co v této místnosti děláš?“ zeptal se.

Bylo těžké odpovědět. „Prostě sem chodím, když je na mě něčeho moc,“ řekla jsem. „A ráda si prohlížím knihy. Nevadí to, že si je prohlížím? Že si je prohlížím uvnitř?“

Odpověděl vážně, po odmlce. „Nevadí. Co v nich nacházíš?“

„Hledám ty věci, které kreslím, abych otevřela dveře.“

Neznala jsem slovo „písmena“.

„Ukaž, jak to děláš.“

Mohla jsem nakreslit ty tvary do vzduchu prstem, jak to dělám, když dveře otevírám, ale místo toho jsem se zvedla a vzala jsem ze spodní police velkou, tmavě hnědou, v kůži vázanou knihu, tu, které jsem říkala Medvěd. Otevřela jsem ji na první stránce, na níž byla slova. (Myslím, že jsem věděla, že jsou to slova, ale možná ne.) Ukázala jsem na tvary, které byly stejné jako ty, jež otevíraly dveře.

„Tohle a tohle,“ řekla jsem šeptem. Položila jsem knihu na stůl, velice opatrně, jak jsem to s knihami dělala vždycky, když jsem do nich nahlížela. On si stoupl vedle mě a díval se, jak ukazují písmena, která jsem poznávala, i když jsem nevěděla, jak se jmenují ani jak znějí.

„Co je to, Memer?“

„Písmo.“

„Takže dveře otevírá písmo?“

„Myslím, že ano. Jenže v případě dveří se to musí napsat do vzduchu, na zvláštní místo.“

„Víš, co je to za slova?“

Úplně jsem nerozuměla, na co se mě ptá. Asi jsem tenkrát nevěděla, že napsaná slova jsou stejná jako slova, která se říkají, že psaní a mluvení jsou dva různé způsoby, jak dělat totéž. Zavrtěla jsem hlavou.

„Co s takovou knihou děláš?“ zeptal se.

Neřekla jsem nic. Nevěděla jsem.

„Čteš ji,“ řekl a tentokrát se při tom usmál, jeho obličej se rozzářil tak, jak jsem to vídala málokdy.

Ista mi vždycky vyprávěla o tom, jak byl správce cesty za starých časů šťastný, pohostinný a bodrý, jak bývali jeho hosté ve velké jídelně veselí a jak se smál věcem, které Sosta prováděla jako malá. Ale můj správce cesty byl muž, kterému přerazili kolena železnou tyčí, vykloubili mu ruce, vyvraždili rodinu a jeho lid podrobili, byl to muž, který žil v chudobě, bolesti a hanbě.

„Já neumím číst,“ řekla jsem. A pak, protože jeho úsměv se rychle vytrácel, vrátil se do stínu, jsem se zeptala: „Můžu se to naučit?“

Na okamžik to úsměv zachránilo. Pak se správce cesty podíval jinam.

„Je to nebezpečné, Memer,“ řekl, ale nemluvil na mě jako na dítě.

„Protože Aldové se toho bojí.“

Znovu se na mě podíval. „Bojí. A mají důvod.“

„Nejsou v tom démoni ani černá magie,“ řekla jsem. „Nic takového není.“

Neodpověděl přímo. Podíval se mi do očí, ne jako čtyřicetiletý muž, který se dívá na devítileté dítě, ale jako jedna duše, která odhaduje druhou.

„Budu tě učit, jestli budeš chtít,“ řekl.

2

Tak se stalo, že mě správce cesty začal učit, a já jsem se naučila číst velice rychle, jako bych na to čekala a byla víc než připravená, jako když hladový člověk dostane oběd.

Jakmile jsem pochopila, co jsou písmena, naučila jsem se je a začala jsem rozeznávat slova. Nevzpomínám si, že by mi něco nešlo do hlavy nebo že bych se nad něčím dlouho zarazila, s jedinou výjimkou. Sundala jsem vysokou červenou knihu se zlatými kresbami na obálce, která vždycky patřila k mým nejoblíbenějším, než jsem se naučila číst. Říkala jsem jí tenkrát Zářivě červená. Chtěla jsem jenom zjistit, o čem je, ochutnat ji. Ale když jsem ji zkusila číst, nedávalo to smysl. Písmena tam byla a tvořila slova, ale ta slova nedávala smysl. Ani jednomu jsem nerozuměla. Byly to nesmysly, zmatky, zkomoleniny. Když vešel správce cesty, měla jsem právě vztek na tu knihu i na sebe. „Co je za problém s touhle hloupou knihou?“ vyhrkla jsem.

Podíval se na ni. „Není s ní žádný problém. Je to velice krásná kniha.“ A přečetl něco z té hatmatilky nahlas. Pravda je, že to znělo krásně a jako by to něco znamenalo. Zamračila jsem se. „Je to aritsky,“ řekl, „jazykem, kterým se na světě mluvilo před mnoha a mnoha lety. Náš jazyk z něho vyšel. Některá slova se příliš nezměnila. Vidíš, třeba tady? Nebo tady?“ A já jsem poznala části slov, na která ukázal.

„Mohla bych se to naučit?“ zeptala jsem se.

Podíval se na mě tak, jak to dělával často: pomalu, trpělivě, souhlasně, jako by mě odhadoval. „Ovšem,“ řekl.

A tak jsem se začala učit starý jazyk a zároveň jsem začala číst *Čamhan* v našem jazyce.

Samozřejmě nebylo možné, abychom knihy z tajné místnosti odnášeli. Tím bychom vystavili nebezpečí sebe i všechny ostatní v Galvaman-du. Do domu, ve kterém se našla kniha, přišli aldští kněží s červenými klobouky v doprovodu vojáků. Sami se knihy nedotkli, protože to bylo ďáblovu dílo, ale donutili otroky, aby ji donesli ke kanálu nebo k moři, přivázali k ní kameny jako zátěž a hodili ji do vody, aby se potopila. A totéž udělali s lidmi, kterým patřila. Nepálili knihy ani lidi, kteří je četli. Aldský bůh je Atth, Hořící bůh, a smrt ohněm je pro ně něco vznešeného. Proto knihy a lidi topili nebo je odvedli na mělčiny u moře a tak dlouho je zatlačovali lopatami a tyčemi a šlapali po nich, až se nešťastníci, zaboření do hlubokého mokrého bahna, udusili.

SÍLY

Část první

1.

„Nemluv o tom,“ říká mi Sallo.

„Ale co když se to stane? Jako tehdy, když jsem viděl sníh?“

„Právě proto o tom nemluv.“

Sedíme ve školní lavici, má sestra mě objímá paží a kolébá s námi do stran – doleva a doprava. Její teplo a objetí a to kolébání mi přinášejí úlevu; kolébám se spolu se Sallo a trošku do ní přitom narážím. Ale nedokážu se přestat rozpomínat na to, co jsem viděl, ani na to strašlivé rozrušení, které mi to způsobilo, a za chvíli vyhrknu: „Ale já bych jim to měl říct! Byla to invaze! Mohli by varovat vojáky, aby byli připravení!“

„A oni by řekli: Kdy?“

Zarazím se. „No, prostě připravení.“

„Ale co když se to pak dlouho nestane? Hněvali by se na tebe, že jsi vyvolal falešný poplach. A potom, kdyby armáda opravdu vtrhla do města, chtěli by vědět, jak jsi to věděl.“

„Řekl bych jim, že jsem si na to rozpomenul!“

„Ne,“ říká Sallo. „Ať tě ani nenapadne vyprávět jim o tom, jak ty si na něco rozpomínáš. Řeknou, že vládneš nějakou silou. A oni nemají rádi, když mají lidé různé síly.“

„Ale já žádnou nemám! Jen se někdy rozpomínám na věci, které se teprve stanou!“

„Já vím. Ale Gavire, poslyš, opravdu, nesmíš to nikomu říkat. Nikomu kromě mne.“

Když Sallo svým něžným hlasem vysloví mé jméno, když říká: „Poslyš, opravdu,“ tak ji opravdu poslechnu. Dokonce i ve chvíli, kdy se s ní hádám.

„Ani Tibovi ne?“

„Ani Tibovi ne.“ Její kulatá hnědá tvář i tmavé oči jsou tiché a vážné.

„Proč?“

„Protože jen ty a já pocházíme z Mokřin.“

„Ale Gammy byla taky z Mokřin!“

„Právě Gammy mi řekla, co teď říkám já tobě. Že lidé z Mokřin ovládají různé síly a lidé z města se jich bojí. Takže nikdy nemluvíme o ničem, co my dokážeme a oni ne. Bylo by to nebezpečné. Opravdu nebezpečné. Slib mi to, Gave.“

Napřáhne ruku dlaní nahoru. Položím do ní svou nemytou pracku, abych slavnostně přísahal. „Slibuju,“ říkám a ona opáčí: „Tak platí.“

Ve druhé ruce drží malou figurku Ennu-Mé, kterou nosí na šňůrce kolem krku.

Políbí mě na temeno a pak do mě drcne tak prudce, až málem spadnu z lavice. Ale já se nesměju; jsem tak plný toho, nač jsem se rozpomněl, bylo to tak hrozné a děsivé, že o tom chci mluvit, chci to všem vyprávět, říci: „Pozor dejte, pozor! Přicházejí vojáci, nepřátelé se zelenou vlajkou, podpalují město!“ Sedím a klátím nohama, mrzutě a smutně.

„Vyprávěj mi o tom znova,“ říká Sallo. „Pověz mi všechno to, co jsi vynesal.“

Tohle právě potřebuju. A vypravuju jí znova svou vzpomínku na vojáky, kteří přicházejí ulicí.

Někdy je to, nač se rozpomínám, tak trochu tajemství, jako kdyby to byl dárek, který si můžu schovat a vytáhnout jej a podívat se na něj, když jsem sám, jako to orlí pero, které mi věnoval Yaven-dí. Taková je třeba vůbec první věc, na kterou jsem se kdy rozpomněl – to místo, kde je rákosí a voda. Nikdy jsem o něm nikomu neřekl, dokonce ani Sallo ne. Není taky o čem vyprávět; prostě je to jen modrostříbrná voda a rákosí ve větru a sluneční světlo a o kus dál modravý kopec. Později mám další vzpomínku: muž v šeru místnosti s vysokým stropem, který se otočí a vysloví mé jméno. Tohle jsem nikomu nevyprávěl. Nemám potřebu o tom mluvit.

Ale existuje i ten druhý typ rozpomínání, nebo vidění, nebo co to vlastně je, jako když jsem se rozpomněl, že jsem viděl Otce vracet se domů z Pagadi a jeho kůň byl chromý; až na to, že se tehdy ještě domů nevrátil a neudělal to až do příštího léta, ale pak přijel přesně tak, jak jsem se na to rozpomněl, na chromém koni. A jednou jsem se rozpomněl, jak všechny ulice města zbělely, i střechy zbělely, a vzduch byl plný malých bílých ptáčků, kteří vířili a snášeli se dolů. Chtěl jsem o tom každému povědět, bylo to tak úžasné, a taky jsem to každému pověděl. Většinou mě neposlouchali. Bylo mi tehdy teprve čtyři nebo pět. Ale později té zimy začalo sněžit. A všichni vyběhli ven, aby viděli chumelenici, něco, co se v Etře přihodí možná jednou za sto let, takže my děti jsme ani nevěděly, jak se to jmenuje. Gammy se mě zeptala: „Tohleto jsi viděl?“

Vypadalo to takhle?“ A já řekl jí i všem ostatním, že to je přesně to, co jsem viděl, a ona a Tib a Sallo mi věřili. Právě tehdy musela Gammy říci Sallo to, co Sallo právě řekla mně – abych nemluvil o věcech, na které si vzpomínám tímhle způsobem. Gammy byla stará a pak nemocná a umřela to jaro po chumelenici.

Od té doby jsem měl jen tajná rozpomínání, až do dnešního rána.

Byl jsem sám, časně ráno jsem zametal sál před místnostmi, v nichž byla školka, když tu jsem se začal rozpomínat. Nejdřív jsem si prostě vzpomněl, jak jsem stál v jedné ulici ve městě a díval se do ní a uviděl jsem ze střechy domu vyskočit plameny a uslyšel jsem výkřiky. Výkřiky byly čím dál hlasitější a já jsem poznal, že je to Dlouhá ulice, která běží na sever z náměstí za Svatyní Praotců. Na druhém konci ulice se valil kouř ve velkých mastných mracích, z nichž šlehaly plameny. Lidé běhali kolem mě po celém náměstí, většina z nich k Náměstí Senátu, křičeli a volali o pomoc, ale městské strážě běžely kolem opačným směrem s tasenými meči. Pak už jsem na opačném konci Dlouhé ulice uviděl vojáky pod zelenou vlajkou; měli dlouhá kopí a ti na koních měli meče. Stráž se s nimi střetly a ozval se křik hlubokých hlasů a zvonění a třeskot zbraní jako u kováře a celý ten dav mužů, velký svíjející se houf brnění a příleb a holých paží a mečů, se valil blíž a blíž. Vyzrazil z něho kůň a pádil tryskem ulicí přímo ke mně, bez jezdce, zpěněný bílým potem žíhaným červení, a z místa, kde by měl mít jedno oko, mu tryskala krev. Kůň ržál. Uskočil jsem před ním. A pak jsem byl v sále s koštětem v ruce a rozpomínal jsem se na to. Ještě pořád jsem byl vyděšený. Co jsem viděl, bylo tak zřetelné, že jsem na to vůbec nemohl zapomenout. Viděl jsem to pořád dokola a viděl jsem toho čím dál tím víc. Musel jsem to někomu říci.

A tak, když jsme šli se Sallo nachystat třídu a byli tam sami dva, řekl jsem to jí. A teď jsem jí to všechno převyprávěl znova, a tím, jak jsem to vyprávěl, jsem se na to znova vzpomněl, a tak jsem dokázal všechno uvidět i převyprávět líp. Sallo pozorně naslouchala, a když jsem popisoval toho koně, zachvěla se.

„Jaké měli přílby?“

Znova jsem si tu vzpomínku na muže, kteří bojovali v ulici, prohlédl.

„Většinou černé. Jeden z nich měl nahoře černý chochol, dlouhý jako koňský ocas.“

„Myslíš, že byli z Osku?“

„Neměli ty dlouhé dřevěné štíty, co je zajatci z Osku nosí na přehlídce. Vypadalo to, jako kdyby celá jejich výzbroj byla kovová – bronzová

nebo železná – dělalo to ten obrovský řinčivý hluk, když bojovali se strážemi, které měly meče. Myslím, že přišli z Morvy.“

„Kdo přišel z Morvy, Gave?“ pravil příjemný hlas za námi a my jsme oba nadskočili jako pimprlata na nitkách. Byl to Yaven. Mé vyprávění nás tak zaměstnalo, že ho ani jeden z nás neslyšel, a neměli jsme potuchy, jak dlouho už nás poslouchá. Rychle jsme mu vzdali úctu a Sallo řekla: „Gav mi vyprávěl jednu ze svých historek, Yaven-dí.“

„Dobrá historka,“ prohodil Yaven. „Nicméně oddíly z Morvy by pochodovaly pod černobílým praporem.“

„Kdo má zelený?“ zeptal jsem se.

„Casicar.“ Posadil se do první lavice a natáhl své dlouhé nohy dopředu. Yaven Altanter Arka měl sedmnáct let a byl nejstarším synem Otce našeho Domu. Právě procházel důstojnickým výcvikem v etřanské armádě a většinu času teď býval pryč, ale když byl doma, přicházel do třídy na hodiny výuky tak jako dřív. Byli jsme moc rádi, když tu s námi byl, protože byl dospělý a my všichni jsme se pak cítili dospělí taky, a taky proto, že měl vždycky dobrou náladu a věděl, jak přimět Everru, našeho učitele, aby nás nechal číst příběhy a básně namísto gramatických a logických cvičení.

To už přicházela děvčata a z hřiště vběhli dovnitř Torm s Tibem a Hoby, celí zpocení, a nakonec vešel Everra, ve svém šedivém rouchu vysoký a důležitý. Všichni jsme vzdali úctu učiteli a usedli jsme do lavic. Bylo nás jedenáct, čtyři děti z Rodiny a sedm dětí z Domu.

Yaven a Torm byli synové Rodiny Arků, Astano byla její dcera a Sotur jejich sestřenice.

Z otroků domu byli nejstaršími chlapci Tib a Hoby, těm bylo dvanáct a třináct, mně bylo jedenáct a Ris a mé sestře Sallo třináct. Oco a její malý bratříček Miv byli mnohem mladší, ti se teprve učili písmenka.

Všechna děvčata se budou učit, dokud nebudou dospělá a dokud je někomu nedarují. Tib s Hoby, kteří se naučili číst a psát a recitovat kousky eposů, na jaře školu nadobro opustí. Už se nemohli dočkat, až se odsud dostanou a začnou se učit pracovat. Mě vychovávali jako budoucího učitele, takže moje práce bude vždycky tady, ve dlouhé školní třídě s vysokými okny. Jestli budou mít Yaven a Torm děti, budu ty děti učit, a taky děti jejich otroků.

Yaven pozýval duchy svých předků, aby požehnali naší dnešní práci, a Everra pokáral Sallo a mě za to, že jsme nepřichystali učebnice, a pak jsme se pustili do práce. Everra musel skoro hned vyvolat z lavic Tiba a Hobyho, protože se prali. Napřáhli ruce dlaněmi nahoru a on každého

z nich jednou přetáhl svým metrem. V Arkamandu se bilo jen málo a vůbec tu nebylo mučení, o němž jsme slyšeli z jiných Domů. Sallo ani já jsme dokonce ani nikdy nebyli biti; hanba, kterou v nás vyvolalo pokárání, úplně stačila, abychom se začali chovat slušně. Hoby ani Tib žádnou hanbu necítili, a pokud jsem to na nich dokázal poznat, strach z trestu taky neměli; ruce měli tvrdé jako hovězina. Dělalí obličej a křenili se, a když je Everra udeřil, jen se hihňali a on z toho samozřejmě nebyl nijak nadšený. Stejně jako oni se už nemohl dočkat, až budou ze třídy pryč. Požádal Astano, aby si poslechla, jak budou přednášet svůj dnešní úryvek ze spisu *Zákony města Etry*, a zatímco Oco pomáhala svému bráškově s abecedou, my ostatní jsme pokračovali ve čtení Trudekových *Moralit*.

Starobylý, staré zvyklosti – to byla slova, jež jsme v Arkamandu slyšeli často, a vždy byla pronášena naprosto souhlasně. Nemyslím, že by někdo z nás měl sebemenší ponětí, proč jsme se museli učit nazpaměť otravného starého Trudeka, a nemyslím, že by někoho vůbec napadlo se na to zeptat. Tradicí Domu Arka bylo dát svým obyvatelům vzdělání. A vzdělání znamenalo učit se číst moralisty a epiky a básníky, jimž Everra říkal Klasikové, a studovat historii Etry a Městských států, dále trochu geometrie a základní pravidla inženýrství, trochu matematiky, hudby a kreslení. Tak tomu bývalo odedávna. Tak tomu zkrátka mělo být.

Hoby a Tib se nikdy nedostali dál než k Nemekovým *Bajkám* a Torm a Ris docela hodně záviseli na nás ostatních, kteří jsme jim pomáhali prokousat se Trudekem; ale Everra byl vynikající učitel a vtáhl Yavena a Sotura a Sallo a mě přímo do příběhů a eposů, což jsme si všichni užívali, ačkoli nikdo tak zaujatě jako Yaven a já. Když jsme konečně dokončili debatu o Důležitosti sebekontroly, jak byla doložena příběhem v Jedenačtyřicáté moralitě, zabouchl jsem Trudeka a natáhl se po výtisku *Obléhání Oshiru*, který jsem sdílel se Sallo. Začali jsme jej číst teprve minulý měsíc. Každý řádek, který jsem už přečetl, jsem znal nazpaměť.

Náš učitel mě spatřil. Jeho dlouhé, šedočerné obočí vyjelo vzhůru. „Gavire,“ řekl, „poslechni si teď, prosím tě, jak Tib s Hobym recitují, aby s námi mohla Astano-ío číst.“

Věděl jsem, proč to Everra udělal. Nebyla to podlost; byla to Moralita. Cvičil mě, abych dělal i věci, do kterých se mi nechce, neboť to byla lekce, kterou jsem se musel naučit. Čtyřicátá první.

Předal jsem knihu Sallo a přešel k postranní lavici. Astano mi podala knihu *Zákonů města* s milým úsměvem. Bylo jí patnáct; byla vysoká a hubená a tak bleďá, že ji bratři přezdívali Ald, podle lidí z východních

pouští, kteří prý mají bílou pleť a vlasy jako ovčí vlnu; jenže „ald“ znamená taky hloupý. Astano hloupá nebyla, zato plachá, a možná se naučila Jedenáčtyřicátou moralitu snad až příliš dobře. Tichá a korektní a zdrženlivá a soběstačná – dokonalá dcera senátora: museli jste znát Astano velice dobře, abyste věděli, jak srdečná a laskavá je a jak neočekávané myšlenky ji napadají.

Pro jedenáctiletého chlapce je těžké dělat učitele starším klukům, kteří jsou zvyklí ho sekýrovat a mlátit a jinak mu běžně říkají Krevetko, Krysko nebo Zobíku. A Hoby nesnášel, když ode mě musel přijímat rozkazy. Hoby se narodil stejného dne jako Torm, syn Rodiny. Všichni věděli – ale nikdo o tom nemluvil –, že je Tormův a Yavenův nevlastní bratr. Jeho matka byla otrokyně, on sám byl otrok. Nedostávalo se mu tedy žádné zvláštní péče. Ale měl vztek na každého otroka, kterému se jí dostalo. Vždycky žárlil na to, jaké mám ve třídě postavení. Když jsem stanul před ním a před Tibem, který seděl v lavici vedle něj, zachmuřeně na mě zíral.

Astano mi knihu předala zavřenou, a tak jsem se zeptal: „Kde jste byli?“ „Sedíme tu celou dobu, Zobíku,“ opáčil Hoby a Tib se zahihňal.

Těžko jsem nesl, že Tib je sice můj kamarád, ale kdykoli je s Hobyem, je to Hobyho kamarád, a ne můj.

„Recituj dál od toho místa, kde jste skončili,“ pravil jsem Hobyemu a snažil jsem se, aby to znělo chladně a stroze.

„Nepamatuju si, kde to bylo.“

„Pak tedy začni znovu od toho místa, kde jsi začal dnes ráno.“

„Nepamatuju si, kde to bylo.“

Cítil jsem, jak mi do tváří stoupá krev a zpívá mi v uších. Pošetile jsem se zeptal: „Co si teda pamatuješ?“

„Nepamatuju si, co si pamatuju.“

„Pak tedy začni od začátku knihy.“

„Nepamatuju si ho,“ odušil Hoby, celý nadšený, jak mu tenhle trik vychází. To mě postavilo do výhody.

„Ty si nepamatuješ vůbec nic z celé knihy?“ řekl jsem a trochu přitom zvýšil hlas, takže Evera okamžitě pohlédl naším směrem. „Dobrá,“ řekl jsem. „Tibe, odříkej Hobyemu první stránku.“

Před zraky našeho učitele si netroufl odmítnout; začal drmolit Původ Zákonů, který oba znali nazpaměť už celé měsíce. Zastavil jsem ho na konci stránky a řekl Hobyemu, ať ji zopakuje. To Hobyho doopravdy rozzuřilo. Vyhrál jsem. Věděl jsem, že za to později zaplatím. Ale odmumlal to všechno až na konec. Řekl jsem: „Teď pokračuj tam, kde jste skončili s Astano-ío,“ a on poslechl a monotónně drmolil Zákon o branné povinnosti.

„Tibe,“ řekl jsem, „parafrázuj to.“ Tohle nás Everra vždycky nechal dělat, abychom dokázali pochopení látky, kterou jsme se naučili nazzpaměť.

„Tibe,“ zapištěl Hoby šeptem, „pavafvázuj.“

Tib se zajíkl smíchy.

„Pokračuj,“ přikázal jsem.

„Pokvačuj, pavafvázuj,“ pištěl šeptavě Hoby a Tib se bezmocně hihňal.

Everra mluvil o nějaké pasáži z epické básně, unesený svým výkladem, s očima zářícíma, a ostatní pozorně naslouchali; ale Yaven, který seděl ve druhé lavici, na nás krátce pohlédl. Zadíval se na Hobyho a rychle se zamračil. Hoby se schouлил a pohlédl na podlahu. Kopl Tiba do kotníku. Tib se okamžitě přestal hihňat. S námahou a váhavě ze sebe vymáčkl: „Říká se tam é, znamená to é, že když je Město é ohroženo é útokem é, tak Senát é, co udělá?“

„Sejde se,“ řekl jsem.

„Sejde se a uveze–“

„Uváží.“

„Uváží povolání tělesně způsobilých svobodných mužů. Má uvážit něco společného s váhou?“

Tohle byl jeden z důvodů, proč jsem měl Tiba rád: slyšel slova, kladl otázky, měl zvláštní, rychlou mysl; ale nikdo jiný než já si toho necenil, takže si toho necenil ani sám Tib.

„Moc ne, znamená to spíš něco jako prodiskutovat.“

„Když to pavafvázuješ,“ zamumlal Hoby.

A tak jsme dobřeptali a doškobrtali až na konec jejich recitace. S velkou úlevou jsem odložil Zákony stranou, ale Hoby se najednou vyklonil z lavice dopředu, zadíval se na mě a ucedil: „Pánův mazlík.“

Byl jsem zvyklý, že mi říkali učitelův mazlík. Tomu se nešlo vyhnout – byla to pravda. Ale náš učitel nebyl pán, byl to otrok jako my. V tom byl rozdíl. Pánův mazlík znamenalo totéž co patolízal, donašeč, zrádce. A Hoby to řekl se skutečnou nenávistí.

Žárlil, protože se mě Yaven zastal, a byl tím zahanben. Všichni jsme Yavena obdivovali a toužili po jeho uznání. Hoby působil tak hrubě a lhostejně, až mi bylo zatěžko pochopit, že by mohl milovat Yavena stejně jako já, ale s méně možnostmi jak se mu zavděčit a s více důvody proč se cítit pokořen, když byl Yaven na mé straně. Jediné, co jsem si uvědomoval, bylo to, že přízvisko, kterým mě počastoval, bylo nenávistné a nespravedlivé, a nahlas jsem vybuchl: „To nejsem!“

„Nejsi co, Gavire?“ ozval se Everrův chladný hlas.

„Nejsem to, co Hoby říkal – na tom nezáleží – omlouvám se, učiteli. Omlouvám se za vyrušení, omlouvám se všem.“

Chladné pokývnutí. „Pak se tedy posad a buď zticha,“ pravil Everra. Šel jsem se posadit zpátky ke své sestře. Nějakou chvíli jsem nedokázal přečíst řádky v knize, kterou Sallo před námi oběma držela. V uších mi pořád zvonilo a viděl jsem rozmazaně. To, co mi Hoby řekl, bylo hrozné. Nikdy jsem nebyl pánův mazlíček. Nebyl jsem donašeč. Nikdy jsem nebyl jako Rif – služebná, která špehovala ostatní služby a donášela, protože si myslela, že si tím získá přízeň. Ale Matka Arky jí řekla: „Nemám donašečství ráda,“ a nechala ji prodat na trhu. Rif byla jediný dospělý otrok, který byl za celý můj život z Domu prodán. V Domě vládla oboustranná důvěra. Musela tu být.

Když bylo dopolední vyučování u konce, Everra rozdál tresty za vyrušování při hodině: Tib s Hobym se měli naučit ze Zákonů jednu stránku navíc; všichni tři jsme měli sepsat Jedenačtyřicátou lekci Trudekových *Moralit*; a já měl opsat třicet řádek Garrova eposu *Obléhání a pád Senty* do třídní vzorové knihy a do zítřka se je měl naučit nazpaměť.

Nevím, zda si Everra uvědomoval, že pro mě byla většina jeho trestů odměnou. Nejspíš o tom věděl. Ale tehdy jsem vnímal našeho učitele jako starého a moudrého a povzneseného nad všechny lidské pocity; nepřišlo mi na mysl, že by o mě vůbec mohl přemýšlet nebo se starat o to, jak mi je. A protože nazval opisování básní trestem, snažil jsem se uvěřit, že to skutečně trest je. Vlastně jsem většinu té doby, co jsem psal, svíral jazyk mezi zuby. Mé písmo bylo nepravidelné a neúhledné. Třídní vzorová kniha se bude používat v budoucích třídách právě tak, jako jsme my používali knihy, jež opsali žáci předchozích generací, když byli ještě dětmi v této třídě. Minulou část knihy opisovala Astano. Pod jejím malým, elegantním rukopisem, téměř tak přehledným jako tištěné knihy z Mesunu, se žalostně klikatily a trousily mé řádky. Dívat se na to, jak jsou neuspořádané, to byl můj skutečný trest. Pokud šlo o to, naučit se je nazpaměť, to už jsem měl splněno.

Má paměť je neobvykle přesná a úplná. Když jsem byl dítě a jinoch, mohl jsem vyvolat z paměti stránku knihy nebo místnost, kterou jsem viděl, nebo tvář, i když jsem se na ni předtím díval úplně bez jakékoli pozornosti, a podívat se na ni znovu tak, jako by byla přede mnou. Proto jsem snad také zaměňoval vzpomínky s tím, čemu jsem říkal „rozpomínání“ a co nebylo pamětí, ale čímsi jiným.

Tib s Hobym vyběhli ven; úkoly odložili na později. Já jsem zůstal ve třídě a dokončil ty své. Pak jsem šel pomoci Sallo se zametáním síní

a nádvoří, což byla naše nekonečná povinnost. Když jsme zametli nádvoří u hedvábných komnat, došli jsme si pro přiděl chleba a sýra do zázobárny a já bych se byl vrátil zpátky k zametání, kdyby Torm neposlal Tiba se vzkazem, že mám přijít a dělat vojáka.

Zametat nádvoří a chodby toho obrovitého domu nebyl malý úkol; očekávalo se, že budou neustále čisté, a Sallo a mě zabralo notnou část dne, abychom je takové udrželi. Nelíbilo se mi, že bych měl nechat na Sallo všechno to, co ještě zbývalo zamést, když už toho dost udělala v době, kdy jsem si odpykával trest, jenže jsem nemohl neposlechnout Torma. „Ále, jdi, ty,“ řekla a líně pohybovala koštětem ve stínu oblouků hlavního atria, „už je to všechno hotové, kromě tohohle.“ A tak jsem šťastně vyběhl ven pod hradby, pár ulic na jih od Arkamandu, do parku plného platanů, kde už Torm cvičil Tiba a Hobyho. Měl jsem moc rád, když jsme dělali vojáky.

Yaven byl vysoký a pružný jako jeho sestra Astano a jako Matka, ale Torm byl po Otcí, robustní a svalnatý. Jenže s Tormem něco nebylo v pořádku, něco v něm bylo nakřivo. Ne že by přímo kulhal, ale chodil v jakýchsi nemotorných prudkých krocích. Levá a pravá polovina jeho obličeje k sobě tak docela nepasovaly, takže vypadal nesouměrně. A občas se nepředvídatelně rozzuřil, někdy to byly opravdové záchvaty, při nichž kolem sebe divoce mlátil nebo se snažil rozervat si šaty a rozdrásat kůži. Teď, když dospíval, to vypadalo, jako by srůstal dohromady. Jeho zuřivost se utišila a stával se z něj výborný atlet. Myslel jenom na armádu, na to, jak být vojákem a jít do boje s etřanskými pluky. Armáda ho ještě dva roky nemohla vzít ani jako kadeta, a tak si svou armádu vytvořil z Hobyho, Tiba a mě. Věnoval se našemu výcviku už celé měsíce.

Dřevěné meče a štíty jsme schovávali v tajné skrýši pod jedním z velkých starých platanů v parku spolu s chrániči holení a přílbami z odstřížků kůže, které jsme vyrobili Sallo a já pod Tormovým vedením. Jeho přílba měla chochol z narudlých koňských žíní, jež posbírala Sallo ve stájích a všila do helmy, takže vypadala docela velkolepě. Trénovali jsme vždycky na cestičce, která vedla vysokou travou vzaďu v hájku přímo pod zdí, na odlehlém místě. Jak jsem přibíhal mezi stromy, viděl jsem je už všechny tři pochodovat po pěšině. Popadl jsem přílbu a štít a meč a zařadil se za ně, jazyk na vestě. Chvíli jsme trénovali, otáčeli se a zastavovali podle Tormových rozkazů; pak jsme museli stát v pozoru, zatímco náš velitel s ostřížima očima pochodoval podél své jednotky sem a tam a spílal nám – tu měl jeden muž helmu nakřivo, tam zas druhý nestál rovně nebo změnil výraz tváře nebo pohnul očima. „Vy jedna otrha-

ná sebranko," mručel. „Proklatí civilisti. Jak by kdy mohla Etra porazit Votusany s takovou chátrou?“ Stáli jsme a bez výrazu hleděli přímo před sebe, v hloubi duše pevně odhodláni porazit Votusany stůj co stůj.

„No dobrá,“ řekl Torm nakonec. „Tibe, ty a Gav budete Votusani. Já a Hoby budeme Etrani. Vy budete hájit obranný val, my provedeme útok kavalerie.“

„Etrani jsou vždycky oni,“ stěžoval si mi Tib, když jsme běželi hájit obranný val, starý, napůl zarostlý kanalizační příkop, který nedaleko odtud vedl z hradeb. „Proč nemůžeme být někdy Etrani my?“

Byla to obligátní otázka; odpověď na ni neexistovala. Skočili jsme do příkopu a připravili se na prudkou zteč etranské kavalerie.

Z nějakého důvodu trvalo jezdcům docela dlouho, než přiklusali, a tak jsme měli s Tibem čas nasbírat si zásobu střeliva: malé hrudky ztvrdlé hlíny, které odpadávaly ze stěn příkopu. Když jsme konečně zaslechli ržání a frkání koní, vztyčili jsme se a začali zuřivě metat střely. Většina z nich nedolétla dost daleko nebo se netrefila, ale jedna náhodou udeřila Hobyho do čela. Zda jsem ji hodil já, nebo Tib, to nevím. Hoby se na chvíli zarazil, celý vyjevený; hlava se mu divně kývala dopředu a dozadu a jen stál a zíral. Torm zatím pádil kupředu a hulákal: „Na ně, mužové! Za slávu Předků! Etra! Etra!“ – a skokem přistál na dně příkopu. Když skákal, nezapomněl při tom zaržát. Tib a já jsme před takovou divokou ztečí přirozeně couvli, což poskytlo Tormovi čas, aby se poohlédl po Hobym.

Hoby se k nám hnal jako blesk. Tvář mu ztemněla špínou a hněvem. Skočil do příkopu a rozběhl se přímo na mě s dřevěným mečem pozvednutým k úderu. Za zády jsem měl křoviska v příkopu, neměl jsem kam jít; jediné, co jsem mohl dělat, bylo pozvednout štít a zaútočit svým mečem, jak jsem nejlíp uměl, abych vykryl jeho ránu.

Dřevěné čepele po sobě sklouzly a ta má, odmrštěná Hobyho mnohem silnějším úderem, se mihla vzhůru proti jeho obličejí. Druhá čepel těžce dopadla na mou ruku a zápěstí. Pustil jsem meč a zavyl bolestí. „Hej!“ zařval Torm. „Žádné údery!“ Stanovil nám totiž velmi přísná pravidla, jak zbraně používat. Měli jsme se svými meči bojovat jen „jako“: mohli jsme bodat, sekát a vykrývat rány, ale nikdy jsme nesměli protivníka zasáhnout doopravdy.

Torm vešel mezi nás; mně se věnoval jako prvnímu, protože jsem brečel a držel si ruku, která mě hrozně bolela – pak se otočil k Hoby-mu. Hoby stál a držel si ruce před obličejem, mezi prsty se mu řinula krev.

„Co je s tebou? Nech mě, ať se podívám,“ řekl Torm a Hoby odpověděl: „Nevidím... Jsem slepý.“

Nejbližší voda odtud byla v Arcké kašně. Náš velitel si zachoval chladnou hlavu: přikázal mě a Tibovi, abychom ukryli zbraně na obvyklém místě a okamžitě šli za ním, zatímco on vedl Hobyho domů. Dostihli jsme je u kašny na náměstíčku před Arkamandem. Torm omýval Hobyemu z tváře špínu a krev. „Oko zasažené nemáš,“ řekl. „Jsem si jist, že nemáš. Ne úplně.“ Nedalo se to říct úplně jistě. Hrubá špice mého dřevěného meče, zdvižená vzhůru Hobyho zbraní, mu udělala klikatou ránu nad okem nebo i v něm a pořád krvácela. Torm si utřhl z tuniky pruh látky, zmuchlal ho a řekl Hobyemu, ať si jej tiskne k ráně. „Je to v pořádku,“ řekl Hobyemu. „Bude to v pořádku. Úctyhodná rána, vojáku!“ A Hoby, který zjistil, že když už ho krev a špína neoslepují, aspoň levým okem vidí, přestal brečet.

Stál jsem v pozoru kousek od něj, ochromený hrůzou. Když jsem viděl, že Hoby neoslepl, hrozně jsem si oddychl. Řekl jsem: „Je mi to líto, Hoby.“

Loupl po mně okem, které nebylo zakryté žmolkem plátna. „Ty malý donašeči,“ řekl. „Hodil jsi tím kamenem a pak jsi mi zaútočil na obličej!“

„To nebyl kámen! Byla to jen hlína! A nechtěl jsem tě zasáhnout, myslím tím mečem – prostě jen vyletěl nahoru – po tvoji ráně...“

„Ty jsi hodil kamenem?“ ptal se důrazně Torm, a já i Tib jsme to popřeli a vysvětlovali mu, že jsme vrhali jen hroudy, když tu se Tormův výraz náhle změnil a také on se postavil do pozoru.

Jeho otec, náš Otec, Otec Arkamandu, Altan Serpesco Arka, který se vracel domů ze Senátu, nás spatřil u kašny. Teď stál jen metr, dva od nás a všechny čtyři si nás měřil pohledem. Za ním stál jeho osobní strážce Metter.

Otec měl široká ramena a silné paže. Jeho rysy – kulaté čelo a líce, krátký nos, úzké oči – byly plné energie a rozhodné síly. Vzdali jsme mu úctu a nehybně stáli.

„Co to má znamenat?“ zeptal se. „Je ten chlapec poraněn?“

„Hráli jsme si, otče,“ řekl Torm. „Pořezal se.“

„Je to oko zraněné?“

„Ne, pane. Myslím, že ne, pane.“

„Pošli ho okamžitě za Remenem. Co je tohle?“

Tib a já jsme své pokrývky hlavy odhodili do úkrytu se zbraněmi, ale Tormovi seděla jeho přílba s chocholem stále ještě na hlavě, a právě tak i Hobyemu ta jeho, méně honosná.

„Čepice, pane.“

„To je přílba. Hráli jste si na vojáky? Ty a tihle hoši?“

Ještě jednou nás tři přelétl bleskovým pohledem.

Torm stál mlčky.

„Ty,“ pravil Otec ke mně – nepochybně odhadl, že jsem nejmladší, nejslabší a nejvystrašenější, „hráli jste si na vojáky?“

V hrůze jsem pohlédl na Torma s prosbou o radu, ale stál mlčky a se ztuhlou tváří.

„Cvičili jsme se, Altan-dí,“ šeptl jsem.

„V boji, jak to vypadá. Ukaž tu ruku.“ Nemluvil výhrůžně ani hněvivě, zato s dokonalou, chladnou autoritou.

Natáhl jsem vpřed ruku, teď už nateklou a rudofialovou okolo zápěstí a spodní části palce.

„A zbraně?“

Znovu jsem pohlédl na Torma s mučivou prosbou. Měl jsem snad lhát Otci?

Torm se díval přímo před sebe. Musel jsem odpovědět.

„Dřevěné, Altan-dí.“

„Dřevěné meče? Co ještě?“

„Štíty, Altan-dí.“

„Lže,“ pravil náhle Torm. „On se ani necvičí s námi, je to ještě děcko. Zkoušeli jsme lézt na stromy v platanovém háji a Hoby spadl a sekla ho větev.“

Altan Arka stál chvíli nehybně a já cítil tu nejpodivnější směsici bláznivě naděje a absolutní hrůzy, jak mnou probíhají skrz naskrz, jak běží po stopě Tormovy lži.

Otec mluvil pomalu. „Ale cvičili jste se?“

„Občas,“ řekl Torm a odmlčel se, „občas je cvičím.“

„Se zbraněmi?“

Znovu stál mlčky. Ticho se protáhlo až na hranici únosnosti.

„Vy dva,“ řekl Otec Tibovi a mně. „Přineste ty zbraně na zadní nádvoří. Torme, ty vezmi toho chlapce k Remenovi a dohlédni, ať se o něj postarají. Potom přijď na zadní nádvoří.“

Všichni jsme utivě přikývli a zmizeli odtamtud, jak nejrychleji jsme uměli. Tib plakal a strachem mu cvakaly zuby, ale já jsem byl v prapodivném chorém stavu, jakoby v horečce, a nic se mi nezdálo tak docela skutečné; byl jsem klidný, ale mluvit jsem nemohl. Šli jsme ke skrýši a vyházeli ven dřevěné meče a štíty, přílby a chrániče a odnesli je oklikou na zadní nádvoří Arkamandu. Tam jsme je naskládali na malou hromádku, postavili se k ní a čekali.